

CZU : 159.922.7

**STRATEGII DE DEPĂȘIRE A REZISTENȚEI LA EDUCAȚIE PRIN DEZVOLTAREA
ABILITĂȚILOR DE COMUNICARE**

LILIA NACAI, lector universitar,

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Summary: One of the main requests submitted for teachers are competences related to communication skills and interrelations. This article reflects approaches concerning the theoretical dimensions of communication skills. Researches show that effective communication skills have a significant role in the teacher's professional activity regarding the overcoming of his educational resistance.

Imperativele învățământului superior modern realizat în Republica Moldova derivă din solicitările de a satisface necesitățile personalității în dezvoltare punctate în strategiile de reformare a învățământului, în care se accentuează semnificația comutării accentului de pe latura informativă a procesului educativ spre cea formativă.

Școala contemporană este chemată să contribuie la educația tinerilor nu doar bine informați, dar și care să posede capacități de adaptare la solicitările permanente ale vieții. Școala Superioară este astăzi chemată să realizeze intervenții educaționale axate nu doar asupra dimensiunilor rațional-intelectuale ale studenților, dar și asupra celor afective, motivaționale, atitudinale, sociale.

Una din solicitările – cheie înaintate cadrului didactic o constituie abilitățile de comunicare și interrelaționare competentă. Un rol central în exersarea eficientă a abilităților nominalizate revine procesului de interacțiune a cadrului didactic cu elevii. Actul didactic presupune colaborarea / relaționarea cooperantă, suportivă a cadrului didactic cu elevii. Cadrul didactic trebuie să cunoască, să utilizeze și să interpreteze elementele comunicării verbale /nonverbale în relația cu elevul/copilul pentru sporirea eficienței activității profesionale, pentru a asigura depășirea rezistenței la educație.

Analiza literaturii științifice dovedește că comunicarea a fost amplu investigată în psihologie. Am constatat, că comunicarea este abordată frecvent în literatura de specialitate înregistrându-se achiziții care ne oferă informații cu privire la factorii determinanți ai comunicării, rolul actorilor comunicării, rolul comunicării în prevenirea, producerea, rezolvarea conflictului, formele comunicării etc.

Problema comunicării a fost abordată multiaspectual în psihologie, înregistrându-se studii solide care ne oferă multiple descoperiri științifice: cu privire la geneza formelor de comunicare la copii (M.I.Lisina), problemele ontogenezei comunicării (Lisina M., Bolboceanu A.), impactul comunicării asupra dezvoltării psihice (Muhina T., Zaporojeț A., Zlate M., Iacob L.) etc. În Republica Moldova s-au realizat, de asemenea, un șir de cercetări ce abordează comunicarea și impactul ei asupra dezvoltării intelectuale în diferite perioade ontogenetice (A.Bolboceanu) și comunicarea managerială performantă ca premisă a bunăstării organizației (L.Stog, M.Caluschii).

Psihologia comunicării răspunde nevoii de dezvoltare a abilităților de comunicare care devine astăzi foarte actuală: se redimensionează valorile, se impun noi imperative, se profilează noi dimensiuni ale personalității. Astfel, unul din obiectivele majore a cursurilor universitare din cadrul modului Psihologie, pentru specialitățile cu profil pedagogic, vizează dezvoltarea abilităților de comunicare a viitorilor pedagogi. Un nivel sporit de dezvoltare a abilităților de comunicare a viitorilor pedagogi va asigura profilaxie precum și depășirea fenomenului rezistenței la educație.

Studiile științifice, realitățile prezintă faptul că în lumea în care trăim, copiii se maturizează mult mai repede decât s-a întâmplat vreodată. Copii, adolescenții sunt expuși tentațiilor de tot felul, iar acest context îi predispune la greșeli. Ei ajung să încalce regulile pentru că nu sunt pregătiți să facă față multitudinii de experiențe care sunt trăite pentru prima oară. Cea mai eficientă metodă de prevenire și/sau depășire a unor astfel de probleme s-a dovedit a fi învățarea de a comunica eficient. Lipsa abilității de dialogare, neglijarea stării psihologice a subiecților comunicării, intoleranța și agresivitatea în comunicare, provoacă apariția conflictelor, tensionarea psihologică care influențează negativ asupra activității creative a individului într-o societate liberă și democratică.

Cercetările arată că abilitățile de comunicare eficiente joacă un rol semnificativ în activitatea profesională a cadrului didactic. Astfel, se recomandă eficientizarea abilităților de comunicare a cadrelor didactice, care prin propriul model, prin abordare eficientă și individualizată a fiecărui copil, prin abordare adecvată a comportamentelor dificile va asigura depășirea rezistenței la educație. În literatura de specialitate principalele abilități de comunicare sunt abilitățile de ascultare, de adresare a întrebărilor, comunicare verbal, comunicare nonverbal.

Dar care este relația dintre abilitate și competență?

Am realizat această delimitare conceptuală pentru a evidenția raportul capacitate-abilitate. Abilitatea se deosebește de competență prin specificitatea ei, implică o tehnică și necesită o învățare. Abilitatea este totodată "însușire sinonimă cu priceperea, dexteritatea, îndemânarea, dibăcia, iscusința, evidențiind ușurința, rapiditatea, calitatea superioară și precizia cu care omul desfășoară anumite activități, implicând autoorganizare adecvată sarcinilor concrete, adaptare suplă și eficientă" (P. Popescu-Neveanu, 1978, p. 9. Nu confundăm abilitatea cu deprinderea și nici cu aptitudinile. Împreună, ele condiționează substratul competențelor.

Realizând o sinteză a diverselor definiții date conceptului de competență (Golu, 1981, p. 51; Chelcea, 1998, p. 161; Schiopu Ursula, 1997, p., 162) putem spune că în plan subiectiv-psihologic competența este o rezultată a cunoștințelor, aptitudinilor, deprinderilor, priceperilor, capacităților, abilităților și trăsăturilor temperamental-caracterologice care conduc la performanțe în diferite domenii. Abilitățile care facilitează interacțiunile de grup sunt abilitățile sociale. Pornind de la abilitatea socială se poate dezvolta competența socială ce reprezintă caracteristica persoanelor capabile să producă o influență socială dezirabilă asupra altor persoane. În concepția lui Chelcea (1998, p.161) competența socială presupune un tip de comportament ce conduce la performanța socială. M. Argyle, care a impus în psihologia socială termenul de competență socială, consideră că acest concept definește "pattern-uri ale comportamentului social care dau indivizilor competenți din punct de vedere social, capabili să producă efectele dorite asupra celorlalți indivizi" (Argyle, M., apud Moscovici S., 1998, p. 74).

Astfel, principalele abilități componente ale competenței sociale, care prin dezvoltare pot atinge și ele statutul de competență sunt, după S. Moscovici (1998, p. 80), comunicarea, empatia, asertivitatea, gratificația, prezentarea de sine, rezolvarea de probleme. Extinzând această sferă adăugăm și abilitățile de rezolvare a conflictelor, precum și abilitățile de relaționare și de selfmanagement. Despre comunicare s-au scris numeroase lucrări, unele teoretice altele bazate pe studii și rezultate ale unor antrenamente. Autorii sunt de acord în a considera comunicarea drept cea mai importantă competență socială cu implicații în manifestarea și dezvoltarea celorlalte. Se vorbește despre o comunicare asertivă, o comunicare empatică etc.

Comunicarea se află în centrul performanței și al competenței sociale. După cum scrie Luminița Iacob (1998, p. 181), comunicarea umană, în accepțiunea sa cea mai largă, poate fi definită ca fiind relația bazată pe coîmpărtășirea unei semnificații. Dacă informația este premisa absolut necesară unui act de comunicare, ea nu este însă și suficientă. Absența înțelegerii acelei informații și a contextului relațional care să-i confere semnificația anulează "starea de comunicare".

Așa cum sublinia și Leona Tyler (1978, p.105) antrenarea abilităților este o necesitate. În general se acordă atenție dezvoltării abilităților ce stau la baza competențelor profesionale. Este meritul psihologilor sociali (S. Moscovici, 1998; A Neculau; Boncu Ș.; Luminița Iacob; O. Lungu, 1998; S. Marcus și colab, 1999 etc.) ce au atras atenția asupra trebuinței de dezvoltare a abilităților de comunicare, a competențelor sociale în primul rând la viitorii pedagogi (cadre didactice).

Referințe bibliografice:

1. ABRIC, JEAN-CLAUDE. Psihologia comunicării : teorii și metode / Jean-Claude Abric ; trad. Luminița Botoșineanu, Florin Botoșneanu. - Iași : Polirom, 2002 (Tip. Multiprint). - 208 p. - (Collegium. Psihologie / coord. de Adrian Neculau). - ISBN 973-683-953-2. - Bibliogr.: p. 195-203.
2. DE PERETTI, ANDRE. Tehnici de comunicare. / Andre de Peretti.- Iași: Polirom, 2001. - 391 p. – ISBN 973-683-505-7
3. BOLBOCEANU, AGLAIDA. Psihologia comunicării / Aglaida Bolboceanu. - Ch. : Univers Pedagogic, 2007 (Tipogr. Centrală). - 136 p. : tab. - ISBN 978-9975-48-048-2. - Bibliogr.: p. 135-136.
4. PÂNIȘOARĂ, ION-OVIDIU. Comunicarea eficientă / Ion-Ovidiu Pânișoară. - Ed. a 2-a rev. și adăugită. - Iași : Polirom, 2004 (Tip. Lumina Tipo). - 344 p. : il., fig. - (Collegium. științele educației / coord. de Adrian Neculau, Constantin Cucuș). - ISBN 973-681-606-0. - Bibliogr.: p. 333-338